

EMOROIDY (39) *sb*

pl t emoroidy (37), [**hemoroidy**]; *m hemorois* (2) *SienLek* [w znac. 2],

-r- (32); -rr- (7).

e oraz o jasne.

sg A [w znac. 2] *hemorois* (2), *emoroides* [!] (1) *FalZioł* V 107v. ◊ *pl N* *emoroides* (3), *emoroidy* (2) *FalZioł* (3 : 2). ◊ *G* *emoroid* (6), *emoroidow* (1) *FalZioł* (6 : 1). ◊ *D* *emoroid(a)m* (2). ◊ *A* *emoroidy* (22). ◊ *I* [**hemoroidami**].

Sł stp, Cn brak, Linde XVI – XVIII w.; hemoroidy.

1. *lek. Rozszerzone żyły odbytnicze* [żyła albo żyły krwotoczne, żyły złote – *haemorrhoides venae, apud viros in ano, et apud feminas circa uterum Cn*] (13) : [czyrwna cebula] otwiera końce żył tych które Ią wóltołczu [!] prawie około ielita: zową ie Emoroides *FalZioł* I 27b; *Dziewanna* [...] w łtołecz przykładana/ załtanowi krew Emoroidow [= záłtánowi krwáwnice *M. Siennik, Herbarz...*, *Kraków 1568, 175b*] *FalZioł* I 145c, 61c, III 2c, 39d, V 92v, 103v (12); [KRwáwnice/ zowiemy owe żyły/ co w łiedzeniu nápełniawłzy krwią ćieką/ Hemorhoidámi Lácinnicy y Grekowie dotąd zwáli. *OczkoPrzymiot 557*].

W charakterystycznym połączeniu: otwierać emoroidy (4).

Wyrażenie: »emoroidy głuche« (1): Ktho by miał Emoroidy głuche/ tho iełt żyły w łtołczu nápełniále odekrwie Melankoliczney *FalZioł* I 106d.

Szeregi »żyłki, emoroidy« (2): dla otworzenia żyłek Em[o]roid ahy krew łnich gruba wychodziła [– dla otworzenia krwáwnic *M. Siennik, op. cit., 157b*] *FalZioł* I 127b, 67c.

a. *Krew z rozszerzonych żył odbytnicznych* (14) : gdy któremu człowiekowi krew idzie zbytne łtołczem którą zową Emoroidi [– którą zową krwáwnice *M. Siennik, op. cit., 16b*] *FalZioł* I 12c; to lekarłtwo włtanawia krew która zadem idzie/ którą zową Emoroides *FalZioł* I 14b; ołowianey barwy vrina bywa [...] w cieczeniu Emoroid/ to iełt krwie połładkiem : kthorą niemocz żydowie częłciey miewiáją *FalZioł* V 2v, I 8a, 30a, 54c, 83a, 122a (14).

W charakterystycznych połączeniach: cieczenie (1), *płynienie emoroid* (1); *pobudzać* (3), *stanowić* (1), *wywodzić* (2), *zastanawiać emoroidy* (4).

b. *Choroba odbytnicy, krwawienie żyłaków odbytnicznych* [*haemorrhoids* – czerwona biegunka *Mącz 125a*; – krwie cieczenie, które pochodzi z karbu zadniego *Calep*; *krwotok przez stolec* – *αἱμορροΐς, haemorrois Cn*] (5) : krew [zastanawia] kthora łtołczem wychodzi zową tę niemocz Emoroidi *FalZioł* I 100c; łok iego dobry [...] tym którzy maią emoroidi: to iełt: kto ma wielkie zcieczenie krwie z żyłek które łą w łtołczu [= tym którzy maią krwáwniec [!] *M. Siennik, op. cit., 7a*] *FalZioł* I 4c, 42c, III 5d, V 93. *W*

charakterystycznym połączeniu: miewać emoroidy (2).

c. *Jako przyczyna krwawień połogowych* [*niewiełcia choroba, krwotok, miesięce, miesięczna choroba* – *haemorrhoids Cn*] (1) : bywa zbytne takowych rzeczy [wilkości po złęzeniu]/ z otworzenia Emoroid w macicy *FalZioł* V 28.

2. lek. Guz krwawniczy (4) : gdy komu wyroście w zadku Emoroides, że będzie iakoby iagoda wielką czarna/ y czałem więtfzy: zową to Morij. *FalZioł V* 107v; Ządni ieft wrzód ciekący (*marg*) Ządni wrzod/ po Grecku/ Haemorois (-) *SienLek* 130, 130v.

Wyrażenie: »emoroidy wewnętrzne« (1): Sok tegovziela [*polnej szezeci*] [...] wyfułza fiłtuły [...] I theż Emoroidy wewnętrzne s których wychodzi krew zinzemi wilkościami *FalZioł I* 151a.

Synonimy: **1.** *krwawnice*; **a.** *krwawnice*; **b.** »czerwona biegunka«; **2.** *fig*, »rzytny wrzod«, »wychodny wrzod«, *zadnik*, »zadni wrzod«.

MK